

Како изгубити хладни рат

Пише: Џозеф Штиглиц
среда, 24 август 2022 13:09

Изгледа да су Сједињене Државе ушле у нови хладни рат са Кином и Русијом. Амерички лидери приказују то као сукоб демократије и ауторитаризма, али то тумачење није уверљиво, нарочито ако видимо да исти лидери активно подржавају земље у којима се људска права систематски крше, као на пример Саудијску Арабију. Ова хипокризија наводи на закључак да се борба води не само за декларисане вредности већ, бар једним делом, и за статус глобалног хегемона.

Нема сумње да су у две деценије после пада Гвоздене завесе САД биле број 1 у свету. Али онда су уследили непотребни ратови на Блиском истоку, финансијски слом 2008, раст неједнакости, епидемија зависности од опиоида и друге кризе које доводе у сумњу супериорност америчког економског модела. Штавише, период између победе Д. Трумпа и покушаја државног удара на Капитолу, као и бројни случајеви масовних убистава, настојање Републиканске партије да неке гласаче лиши права гласа и ширење теорија завере као што је QАнон, пружају све више индикација да су неки аспекти америчког политичког и друштвеног живота зашли на терен патологије.

Како изгубити хладни рат

Пише: Џозеф Штиглиц
среда, 24 август 2022 13:09

У Вашингтону је постигнут консензус обе водеће партије да би Кина могла бити стратешка претња и да најмање што Америка мора учинити јесте да бар престане да помаже даљи раст њене економије, што значи да су неопходне превентивне мере, иако се тако крше правила Светске трговинске организације која је Америка писала и промовисала.

Америка, наравно, не жели да буде збачена са светског трона. Али јасно је да ће је Кина раније или касније економски надјачати, без обзира на то какве економске индикаторе користимо. Кина има 4 пута више становника него Америка и њена економија већ низ деценија расте 3 пута брже него америчка (мерено паритетом куповне моћи, Кина је претекла Америку још 2015).

Кина досад није повлачила потезе којима би се декларисала као стратешка претња Америци, али нема сумње да она то јесте. У Вашингтону је постигнут консензус обе водеће партије да би Кина могла бити стратешка претња и да најмање што Америка мора учинити јесте да бар престане да помаже даљи раст њене економије, што значи да су неопходне превентивне мере, иако се тако крше правила Светске трговинске организације која је Америка писала и промовисала.

Овај фронт у новом хладном рату отворен је много пре него што је Русија започела инвазију на Украјину. Амерички званичници често упозоравају да нам овај рат не сме скренути пажњу са Кине као много озбиљније дугорочне претње. С обзиром да је руска економија приближно велика као шпанска, њено блиско партнерство са Кином нема већег економског значаја (мада спремност на ангажовање у реметилачким активностима широм света може бити од користи њеном већем јужном суседу).

Свакој земљи која је у рату потребна је стратегија. Сједињене Државе не могу победити у надметању за статус највеће силе ако немају савезнике: за то су потребни пријатељи. Природни савезници Америке су Европа и развијене демократије широм света. Али Трамп је учинио све што је могао да такве потенцијалне савезнике отуђи, а републиканци - који му остају верни - својим поступцима терају многе земље да се питају могу ли САД уопште бити поуздан партнер. Такође, Америка би морала задобити срца и умове милијарди људи у земљама у развоју - не само због њихове бројности, већ и ради осигуравања приступа критично важним ресурсима.

Како изгубити хладни рат

Пише: Џозеф Штиглиц
среда, 24 август 2022 13:09

Да би повратиле наклоност света, САД морају надокнадити много пропуштеног. Дуга историја експлоатације других земаља нимало им не иде у прилог, као ни дубоко укорењени расизам - сила коју Трамп вешто и цинично користи. Креатори државних политика у Сједињеним Државама недавно су изградили вакцинацијски апартхејд, систем у коме богате земље добијају све потребне вакцине, док су људи у сиромашнијим земљама препуштени сами себи. С друге стране, противници Америке у новом хладном рату нуде вакцине другим земљама по истој или нижој цени и чак им помажу да и саме покрену производњу вакцина.

Јаз између два света још је дубљи ако као пример узмемо кампању за заустављање климатских промена, која диспропорционално снажно погађа глобални југ, то јест земље које имају најмање могућности за спровођење предвиђених мера. Истина је да земље у развоју данас производе највећи део емисија гасова са ефектом стаклене баште, али кумулативна емисија САД и даље је највећа на свету. Развијене земље настављају да доприносе укупној емисији и, што је још горе, не испуњавају обећања дата сиромашним земљама да ће им помоћи у управљању последицама климатске кризе коју је богати свет произвео. Уместо тога, америчке банке својим праксама продубљују долазећу дужничку кризу у бројним земљама и показују равнодушност према патњама које отуда проистичу.

Европа и Америка немају премца у држању предавања другима шта је морално исправно и економски разумно. Али порука која стиже на другу страну - као што инсистирање на пољопривредним субвенцијама у САД и Европи јасно показује - обично гласи: слушајте шта вам говоримо, не гледајте шта радимо.

Европа и Америка немају премца у држању предавања другима шта је морално исправно и економски разумно. Али порука која стиже на другу страну - као што инсистирање на пољопривредним субвенцијама у САД и Европи јасно показује - обично гласи: слушајте шта вам говоримо, не гледајте шта радимо. После Трумповог мандата, Америка више нема право да наступа са позиција моралне супериорности и нема кредибилитета да дели савете другима. Неолиберализам и економија плиме која подиже све чамце у луци никада нису били шире прихваћени на глобалном југу, а сада излазе из моде и у остатку света.

С друге стране, Кина сиромашним земљама не држи предавања већ им гради инфраструктуру. Истина, те земље остају задужене, али ако имамо у виду како су се

Како изгубити хладни рат

Пише: Џозеф Штиглиц
среда, 24 август 2022 13:09

западне банке понашале у улози кредитора у земљама у развоју, Сједињене Државе и остали тешко да имају право на приговор.

Могао бих још да набрајам, али верујем да је поента јасна: ако САД већ улазе у нови хладни рат, онда би било корисно да на време схвате шта им је за победу у том рату потребно. У хладним ратовима победу на крају односи она страна која располаже меким моћима привлачена и убеђивана. Да бисмо победили, морамо уверити остатак света да треба да купи не само наше производе, него и друштвени, политички и економски систем који продајемо.

Можда САД производе најбоље бомбардере и ракетне системе на свету, али то сада није од користи. Уместо тога, морамо понудити конкретну помоћ земљама и тржиштима у развоју, почевши од одрицања права на патенте за ковид вакцине, тако да свака земља може сама произвести вакцине и повезане третмане.

Што је једнако важно, западни економски, друштвени и политички систем морамо поново

Како изгубити хладни рат

Пише: Џозеф Штиглиц
среда, 24 август 2022 13:09

учинити узором коме ће тежити читав свет. У САД то би за почетак подразумевало смањивање броја масовних напада ватреним оружјем, унапређење еколошких прописа, сузбијање неједнакости и расизма и заштиту репродуктивних права жена. Док не покажемо свету да заслужујемо лидерску позицију, не можемо очекивати да нас он следи.

[\(Вијести\)](#)